

مردمداری و تدبیر امور (سیاست)

از دید گاہ فردوسے

مؤلف:

محمد تقی ہاتفی

چویل ۱۳۹۴

سرشناسه : هاتفی، محمدتقی، ۱۳۵۱-
عنوان و نام پدیدآور : مردمداری و تدبیر امور (سیاست) از دیدگاه فردوسی
مشخصات نشر : یاسوج : چویل، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری : ۲۷۷ ص.
شابک : 978-600-7411-38-4
وضعیت فهرست نویسی : فبیای مختصر
پادداشت : فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nliai.ir> قابل دسترسی است
پادداشت : کتابخانه.
شماره کتابشناسی ملی : ۲۷۹۰۶۱۲

مردمداری و تدبیر امور (سیاست) از دیدگاه فردوسی

تألیف	:	محمدتقی هاتفی
ناشر	:	چویل
صفحه آرا	:	الناز فرهنگمند
تیراژ	:	۱۰۰۰ جلد
سال نشر	:	۱۳۹۴
تعداد صفحات	:	۲۷۷ صفحه
قطع	:	وزیری
قیمت	:	۱۶۰۰۰ تومان
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۷۴۱۱-۳۸-۴

آدرس : یاسوج، خیابان ارم، فرعی ۹، پلاک ۱۰

تلفن : ۰۹۱۷۷۴۱۰۵۹۴

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۱۳
فصل اول : فردوسی و شاهنامه	
زندگی نامه‌ی فردوسی	۱۵
دلیل سرودن شاهنامه	۱۶
ارزش شاهنامه	۱۷
مآخذ شاهنامه	۱۹
امانت داری فردوسی	۲۰
دلیل تقدیم شاهنامه به محمود غزنوی	۲۲
فصل دوم : حکومت و شهریاری	
تاریخچه‌ی شهریاری در ایران	۲۵
آغاز برتری ایرانیان در خاور نزدیک در عهد باستان	۲۶
(۱) مادها	۲۶
(۲) هخامنشیان (از کوروش تا اسکندر بزرگ)	۲۶
(۳) سلطه‌ی مقدونیان بر ایران	۲۷
(۴) پارتیان (اشکانیان)	۲۸
(۵) ساسانیان (از اردشیر یکم تا یزدگرد سوم)	۲۹
شهریاری و لغات مترادف آن	۳۰

۳۲	 نخستین پادشاه در شاهنامه
۳۲	 پادشاهان و نسب
۳۲	 دهقانان میراث داران سنن و آداب پادشاهی
۳۳	 آیین تاج گذاری پادشاهان
۳۴	 پادشاهان برجسته در شاهنامه
۳۴	 (۱) کیومرث
۳۴	 (۲) هوشنگ
۳۵	 (۳) طهمورث
۳۵	 (۴) جمشید
۳۸	 (۵) ضحاک
۳۹	 (۶) فریدون
۴۰	 (۷) منوچهر
۴۰	 (۸) نوذر
۴۱	 (۹) زوطهماسب
۴۱	 (۱۰) گرشاسب
۴۲	 (۱۱) کیقباد
۴۲	 (۱۲) کیکاوس
۴۳	 (۱۳) کیخسرو
۴۳	 (۱۴) لهراسب
۴۴	 (۱۵) گشتاسب
۴۴	 (۱۶) بهمن اسفندیار
۴۵	 (۱۷) همای چهرزاد
۴۵	 (۱۸) داراب (دارا)
۴۶	 (۱۹) دارای داراب (دارا پسر داراب)
۴۶	 (۲۰) اسکندر مقدونی
۴۷	 (۲۱) اشکانیان

۴۸.....	(۲۲) اردشیر.....
۴۸.....	(۲۳) شاپور پسر اردشیر (شاپور اول).....
۴۹.....	(۲۴) اورمزد.....
۴۹.....	(۲۵) بهرام اورمزد.....
۵۰.....	(۲۶) بهرام بهرام.....
۵۰.....	(۲۷) بهرام بهرامیان.....
۵۰.....	(۲۸) نرسی بهرام.....
۵۱.....	(۲۹) اورمزد نرسی.....
۵۱.....	(۳۰) شاپور ذوالاکتاف.....
۵۱.....	(۳۱) اردشیر نکرکار.....
۵۲.....	(۳۲) شاپور سوم.....
۵۲.....	(۳۳) بهرام شاپور.....
۵۳.....	(۳۴) یزدگر بزه گر (یزدگرد اول).....
۵۳.....	(۳۵) بهرام گور.....
۵۴.....	(۳۶) یزدگرد دوم.....
۵۴.....	(۳۷) هرمز.....
۵۵.....	(۳۸) پیروز.....
۵۵.....	(۳۹) بلاش.....
۵۵.....	(۴۰) قباد.....
۵۶.....	(۴۱) کسری نوشین روان.....
۵۶.....	(۴۲) هرمزد.....
۵۷.....	(۴۳) خسرو پرویز.....
۵۷.....	(۴۴) شیرویه.....
۵۸.....	(۴۵) اردشیر شیروی (شیرویه).....
۵۸.....	(۴۶) فرابین.....
۵۹.....	(۴۷) پوران دخت.....

۶۰.....	۴۸) آزر م دخت
۶۰.....	۴۹) فرخ زاد
۶۱.....	۵۰) یزدگرد سوم

فصل سوم : سازمان حکومتی

۶۳.....	سازمان حکومتی
۶۳.....	مناصب حکومتی
۶۴.....	فرمانروای کشور
۶۵.....	وزیر و مشاور
۷۴.....	روحانیان و موبدان
۸۰.....	خوابگزاران و پیشگویان
۸۴.....	حاجبان
۸۶.....	حکمرانان ایالات و شهرها
۸۸.....	پهلوانان و فرماندهان نظامی
۹۱.....	دیبر
۹۶.....	گنجور

فصل چهارم : مهم ترین عامل در مردم داری و تدبیر امور «عدالت»

۹۹.....	مفهوم عدالت
۱۱۵.....	لازمه ی عدالت
۱۱۵.....	عدل و آبادانی
۱۲۱.....	عدل و نیک نامی
۱۲۳.....	راه های تحقق عدالت
۱۲۳.....	فرمانروای شایسته
۱۲۴.....	شرایط فرمانروای شایسته
۱۲۶.....	فره ی ایزدی و کیانی

۱۳۰	اصالت و نژاد
۱۳۴	خردمندی
۱۳۷	راستگویی
۱۴۰	خون ریز نبودن
۱۴۳	بی آزار بودن
۱۴۵	بردباری
۱۴۶	مغرور نبودن
۱۴۷	فرو خوردن خشم
۱۴۹	شرم و حیا
۱۵۱	نرم دلی
۱۵۲	اقتدار
۱۵۵	قناعت کردن
۱۵۷	انتخاب کارگزاران شایسته (شایسته سالاری)
۱۵۷	شرایط کارگزاران شایسته
۱۵۷	۱- خردمندی
۱۵۹	۲- ترس از خدا
۱۶۰	۳- تجربه
۱۶۴	۴- شهامت
۱۶۵	توجه و اعتماد به مردم
۱۷۳	۱- بخشش به مردم و پذیرش عذر آنان و اسرا
۱۷۷	۲- عمران و آبادانی
۱۸۶	۳- بخشش مالیات و خراج
۱۹۱	۴- اشتغال زایی
۱۹۵	آگاهی از امور کشور
۲۰۲	همنشینی با عالمان و توجه به علم و دانش

فصل پنجم : سیاست و تدبیر امور از دیدگاه فردوسی

سیاست	۲۱۵
تعریف لغوی سیاست	۲۱۵
تعریف اصطلاحی سیاست	۲۱۵
اندیشمندان غربی و اسلامی در مورد سیاست دیدگاه‌های مختلفی دارند.	۲۱۵
دیدگاه اندیشمندان غربی	۲۱۵
دیدگاه اندیشمندان مسلمان (اسلامی)	۲۱۶
تدبیر و سیاست در شاهنامه	۲۱۸
الف) سیاست داخلی	۲۱۸
ب) سیاست خارجی	۲۲۶
۱- عهد و پیمان	۲۲۶
۲- فرستادن سفیر	۲۳۰
ج) راه‌های غلبه بر دشمن	۲۳۶
۱- استفاده از عقل و تدبیر	۲۳۷
۲- استفاده از نیروی نظامی	۲۴۱
د) دین و سیاست	۲۵۷
هـ) زن و سیاست	۲۶۴
و) تدبیر در انجام ازدواج‌های سیاسی	۲۶۷
نتیجه گیری	۲۷۱
منابع و مآخذ	۲۷۵

مقدمه

انسان موجودی اجتماعی است و برای بهتر زیستن نیاز به زندگی اجتماعی دارد و از دیرباز انسان‌ها برای حضور هرچه بیشتر در جامعه و رسیدن به رفاه و آسایش تلاش می‌کردند. آن‌ها برای بهزیستی نیازمند به نهادهایی بودند که زندگی آنان را به بهترین وجهی و وسوسان دهند و با تلاش و کوشش خود و نهادهای جامعه، زندگی را به بهترین شکل ممکن بگذارند.

حکیم ابوالقاسم فردوسی یکی از برجسته‌ترین شاعران جهان شمرده می‌شود که حدیث شریف «إِنَّ مِنَ الْبَيَانِ السَّحْرَ» و «إِنَّ مِنَ الشُّعْرِ الْحِكْمَ» درباره او صادق است و شاهنامه سند حیات ایرانی است. در شاهنامه حکیم توس به زندگی اجتماعی مردم توجه شده تا جایی که فردوسی در اثر جاودانه خود، درباره مردم‌داری، با توجه به اوضاع و احوال اجتماعی روزگار خویش، در لابلای داستان‌های حماسی با زبردستی و مهارتی خاص، ابیاتی آورده که درباره عدل، داد، مردم‌داری و ... می‌باشد.

فردوسی مسایل مربوط به مردم‌داری را به عنوان یک حماسه سراییان کرده است، نه یک سیاستمدار، هرچند مسایل بیان شده از دید یک سیاستمدار نیست و حدود ده قرن پیش بیان شده است ولی چون مسایل مطرح شده، مربوط به تأمین وضع اجتماعی، مردم‌داری، اجرای عدالت و ... است، لذا در هر دوره، مورد نیاز مردم و قابل توجه آنان می‌باشند.

فردوسی در شاهنامه پادشاهان را به اجرای عدل و داد و برقراری راستی و درستی سفارش می‌کند. این کتاب به ذکر مواردی می‌پردازد.

فصول کتاب

فصل اول: فردوسی و شاهنامه (زندگی نامه فردوسی، دلیل سرودن شاهنامه، ارزش شاهنامه، مآخذ شاهنامه، امانت داری فردوسی و دلیل تقدیم شاهنامه به محمود غزنوی)

فصل دوم: حکومت و شهریاری (تاریخچه‌ی شهریاری در ایران (مادها، هخامنشیان، مقدونیان، اشکانیان و ساسانیان)، آیین تاج گذاری پادشاهان و پادشاهان برجسته از کیومرث تا یزدگرد سوم)

فصل سوم: سازمان حکومتی (مناصب حکومتی از جمله فرمانروا، وزیر، موبد، حاجب، حکمرانان ولایات، پهلوانان، دبیران، گنجوران)، ویژگی‌ها، شرایط و وظیفه‌ی هر کدام)

فصل چهارم: مهم‌ترین عامل مردم‌داری «عدالت» (رابطه‌ی عدالت با آبادانی و نیک نامی و راه‌های تحقق عدالت شامل: فرمانروای شایسته، شرایط فرمانروا، انتخاب کارگزاران شایسته و توجه و اعتماد به مردم)

فصل پنجم: تدبیر (سیاست) در شاهنامه (معاریف لغوی و اصطلاحی سیاست، نظر اندیشمندان اسلامی و غربی درباره‌ی تدبیر و سیاست، تدبیر و سیاست داخلی و خارجی، راه‌های غلبه بر دشمن، دین و سیاست و زن، تدبیر و سیاست)